ЖУРНАЛ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ
МОЛОДШИХ КЛАСІВ

3

БЕРЕЗЕНЬ

Барвінок

ISSN 0132—5930

УВАГА! УВАГА!

«Барвінок» оголошує перший і єдиний у світі конкурс!

Барвінкова скарбничка

Леся **УКРАЇНКА**

НА РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА

Колись нашу рідну хату
Темрява вкривала,
А чужа сусідська хата
Світлами сіяла.

Та минав ти, наш Кобзарю,
Чужії пороги,
Орав свою вбогу ниву,
рідні перелоги.

Гомоніла твоя кобза
Гучною струною,
В кожнім серці одбивалась
Чистою луною.

Спочиваєш ти, наш батьку,
Тихо в домовині,
Та збудила твоя пісня
Думки на Вкраїні.

Хай же промінь твоїх думок
Поміж нами сяє,
«Огню іскра великого»
Повік не згасає.

Щоб між нами не згасало
Проміння величне,
Ти «поставив на сторожі»
Слово своє вічне.

Ми, як ти, минати будем
Чужії пороги,
Орать будем свої ниви,
Рідні перелоги.

1889

Тамара КОЛОМІЄЦЬ

НАЙКРАЩИЙ ПОДАРУНОК

На мамине свято,
На мамине свято
Хороших дарунків
Для мами багато.
Найперший од тата —
Шовкова кофтина.
Од старшого брата —
Барвиста хустина.
Од діда — картина,
Велика, у рамі.
Та мій, мій найбільше
Сподобався мамі.
Погляньте, який:
На вікні, на осонні,—
Альпійські фіалки
Цвітуть у вазоні.
На мамине свято,
На мамине свято
Я в гості весну
Запросив у кімнату!

Олесь ЖОЛДАК

МАТИ

Як добре нам жити, і знати,
І вірити, друзі, весь час,
Що кращого слова, як мати,
Немає у світі для нас.

Воно — мов зоря світанкова,
Як хліб і людська доброта,
Як мова твоя колоскова,
Як доля і правда свята.

Те слово — утіха єдина,
Надії ясний промінець.
Його промовляє дитина
І в дальнім поході боєць.

І з ним веселіше нам жити,
Бо матір'ю в рідним краю
Назвали дорослі і діти
Вітчизну любиму свою.

Малюнок О. ПРАХОВОЇ

Кажуть, письменник, що пише для дітей, ані на мить не забуває свого дитинства: ні річки, ні саду, ні неба, ні снів. Усе це з дитинства переходить у спогади, а тоді спогади виростають у вірші. Читаєш вірші Ліни Костенко і ніби мандруєш отими спогадами, немов казкуєш на Великому Святі Душі: вчишся спілкуватися зі словом, природою, неймовірною вигадкою, з безконечною фантазією. А тоді раптом похоплюєшся: ага, та все те, з чим ти знайомишся, не хтозна-чиє, а твоє — близьке і рідне! Лишень придивляйся до всього серцем! І водночас — дорастай серцем до справедливості й добра, до честі й відваги, до гідності й краси.

Запам'ятай її, цю прекрасну країну, що зветься Дитинство, дихай нею, цією прекрасною країною, що зветься Совість, і неси в собі її, оцю прекрасну країну, що зветься Мрія. Такі країни відкривають і бережуть до останку благородні люди, яким судилося стати Поетами.

Галина **КИРПА**

Ліна **КОСТЕНКО**

СОЛОВЕЙКО ЗАСТУДИВСЯ

Дощик, дощик, ти вже злива!
Плаче груша, плаче слива.

Ти періщить заходився,
соловейко застудився.

А тепер лежить під пледом,
п'є гарячий чай із медом.

ГОРОБЕЦЬ ІЗ БІЛОЮ БОРОДОЮ

Розбігайтесь, людоньки, хто кудою!
Горобець із білою бородою!

Що за диво дивнеє? На віку
вперше бачу бороду отаку.

Може, він старійшина чи мудрець?
Може, він заслужений горобець?

Ні, несе у дзьобику він пір'їнку,
Пригодиться діточкам на перинку.

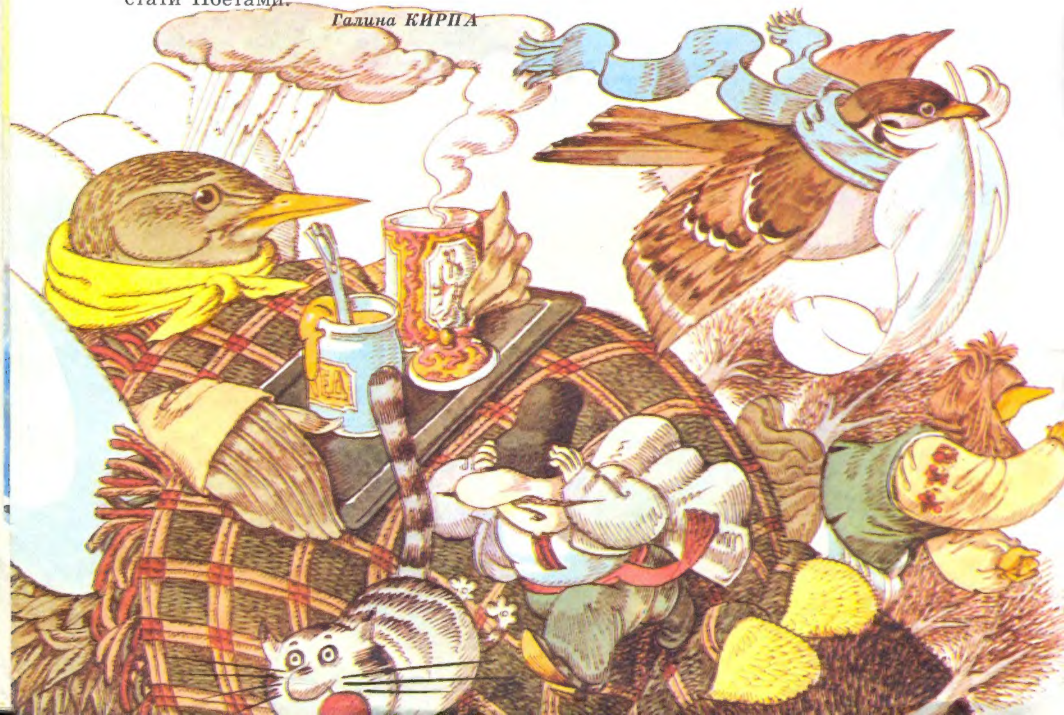

МІСЯЦЬ УПОВНІ

Вибіг місяць з-за діброви,
погубив на вітрі брови,
заховав за спину руки,
ходить лисий, без перуки.
Смуток зорям невимовний:
ой, який тепер він повний!
А як був молодиком,
був худесеньким серпком.

ВЕРБОВІ СЕРЕЖКИ

Біля яру, біля стежки
одягла верба сережки.
Головою хилитала,
потихесеньку питала:
— Де ота біленька хатка,
що гарнесенькі дівчатка?
Хай би вибігли до стежки.
Подарую їм сережки.

ПЕРЕКИНУТА ШПАКІВНЯ

Плаче шпак уранці після зливи,
де шумлять на греблі явори,
що шпаківню вітер чорногривий
перекинув денцем догори.

Борсаються бідні шпаченята,
як його зарадити біді?
Кліпають із пітьми оченятами:
— Випадемо, татку, що тоді?

Ще якби їм день чи півторадні,
ще якби їм днів хоча б із п'ять!
Бо вони ще ж зовсім безпорадні —
падаючи, ще не полетять.

Як же, хлопці, хатку ви прибили,
що її порушили вітри?!
Плаче шпак уранці після зливи,
де шумлять на греблі явори...

Малюнок О. МІХНУШОВА

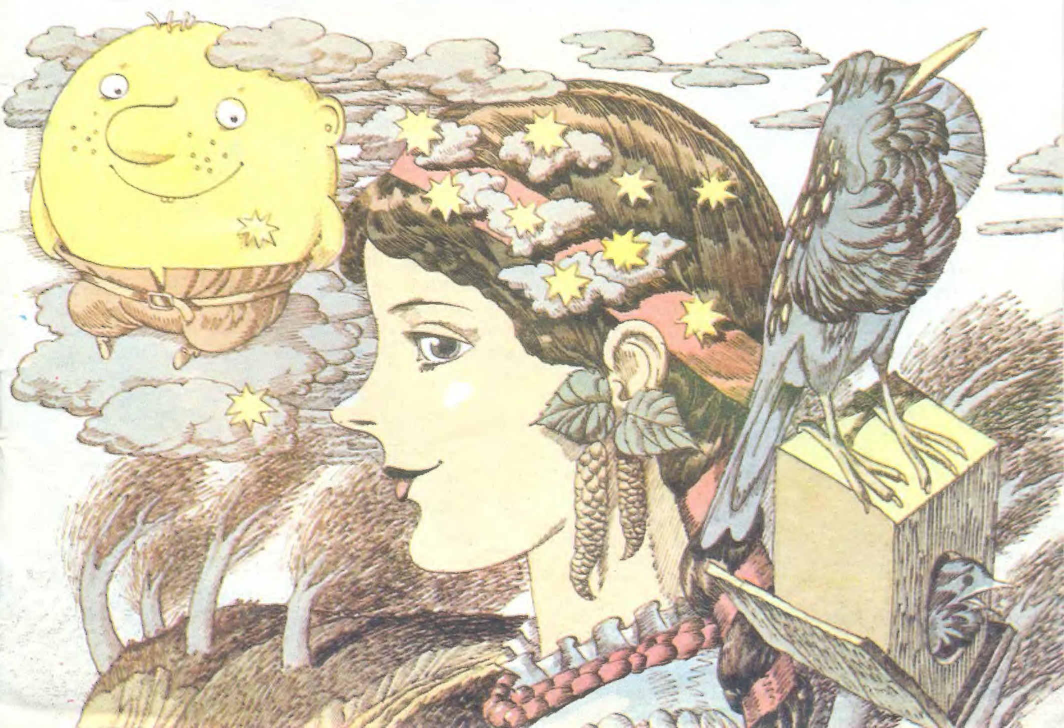

Народні прикмети

Якщо граки прилетіли просто на гнізда — буде дружна весна.

Довгі бруньки на деревах — спізниться літо.

Жайворонок прилетів — настане стійке тепло.

Побачив шпака — знай: весна біля порога.

Сонце перед заходом червоне — на вітер.

Грак прилетів — через місяць сніг зійде, а журавель — скоро лід скресне.

Хмари пливуть високо — буде гарна погода; коли ж надвечір вони ущільнюються й сильнішає вітер — на потепління.

Перший грім при північному вітрі — буде холодна весна, при східному — суха і тепла,а при західному — мокра.

З берези тече багато соку — літо буде дощовим.

СІМ'Я МУРАШОК

Мурашки живуть згуртованою сім'єю. Початок новому мурашникові дає самиця — засновниця сім'ї. Молода самиця полишає рідний мурашник і здійснює єдиний у житті політ до місця майбутнього мурашника. Після цього вона скидає крила — вони їй більше не знадобляться. Все своє життя вона проведе в одній із затишних камер мурашника, в самій його глибині. Вік її буває дуже довгим — до 20 років, і впродовж цього часу вона має дати життя тисячам своїх нащадків.

Одна з найголовніших справ мурашника — турбота про потомство. Мурашки доглядають самицю — годують, чистять її. А коли вона відкладе яйце, то мурашки відразу підхоплюють його і виносять. Часто перебирають яйця, перекладають, весь час облизують і тим самим годують. Здавалося б, дивно: яйце, а його треба годувати? Треба, бо воно не буде рости. Знову не дивуйтеся — яйця мурашок справді підростають, і врешті-решт із них вилуплюються личинки. Мурашки їх годують із особливим завзяттям, а ті відзначаються неабияким апетитом і швидко ростуть.

Та ось личинки виросли і починають замотуватися щільною шовковою заволокою — коконом. Тоді мурашки-няньки, що метушилися побіля личинок, відносять їх в окремі камери.

Ну а далі? Та й далі потрібні няньки й помічники. Народжуючись, мурашка не може сама вийти зі своєї шовкової в'язниці — вона ще слабка і крихкотіла. Дорослі мурахи розривають кокон і звільняють її.

Немовля оточене увагою численної сім'ї родичів. Без їхньої опіки і постійних турбот воно б не вижило, не перетворилося б у молоду мурашку. А молода мурашка сама буде доглядати личинок, здобувати харч, захищати від ворогів мурашник, лагодити, вартувати його, охороняти свої мисливські ділянки, виносити сміття, дотримуватися чистоти — словом, виконувати всі численні обов'язки робочої мурашки. А природжений інстинкт підкаже їй, як слід чинити.

Мурашки все роблять дуже старанно, сумлінно і ніколи не цураються роботи. Недарма люди з давніх давен кажуть: «Працьовитий, як мурашка».

Олександр ТАМБІЄВ

Малюнок Т. ЮРЧЕНКО

Я дещо розповів вам про мурах. Хотілось би почути й од вас, любі друзі, як ви оберігаєте цих малих захисників лісу, як піклуєтесь про них, що цікавого запримітили у їхньому житті? Напишіть мені про це.

Ваш БАРВІНОК

ВСЕСВІТНІЙ ПОТОП

Коли люди заселили землю, вони спершу навчилися сіяти хліб, а згодом почали вирощувати виноград і робити з нього вино.

Коли ж вони пили вино, то робилися нерозумними й лихими, кривдили слабких, похвалялися собою та обманювали одне одного.

Ягве дивився на людей, і йому було дуже гірко. А люди з кожним роком ставали все гіршими та лихішими. І так розгнівився Ягве, що вирішив усіх людей та всіх звірів, яких він сотворив, знищити. Лиш одній людині він захотів зберегти життя. Звався цей чоловік Ноєм. Був він працьовитий і добрий.

І сказав Ягве Ною:

— Люди поробилися жорстокими й лихими. Я позатоплюю їхню землю і знищу всяку живу істоту!

І звелів Ягве Ноєві побудувати величезний корабель — ковчег — із найміцнішого дерева. Щоб у ковчезі тому було три палуби — три поверхи: горішня палуба, середня та нижня. Щоб двері у ковчезі були збоку. Та гарненько просмолити ковчег ізсередини та іззовні!

— Коли побудуєш ковчег,— сказав Ягве,— увійдеш до нього з усією своєю родиною. Але спочатку приведи до ковчега всіх звірів та птахів по парі. Всіх, які є на землі, навіть кажанів та хробаків земляних не забудь узяти із собою до ковчега! Та побільше запаси покорму

для корів! І збери насіння дерев та трав польових.

Учинив Ной, як наказав Ягве. Всіх повантажив, навіть жаб і мух. Насіння порозвішував по ковчезі у мішечках, кокосові горіхи та цибулинки повісив низками.

І коли нарешті Ной упіймав двійко горобців, то зайшов до ковчега, і Ягве зачинив за ним двері.

Тільки-но Ягве зачинив за ним двері, ударив грім, темінь накрила землю, гори похилилися, небо розверзлось і сипонув дощ.

І йшов дощ сорок днів і сорок ночей.

І годі було зрозуміти, де небо і де земля, де верх і де низ. Усюди — сама вода! Ніч була днем, а день зробився ніччю.

Коли поринула вода, люди рятувалися на дахах та деревах, утікали в гори.

Ведмеді рятувалися разом з оленями, вовки в горах тремтіли разом з вівцями, а вода все піднімалася!

Хвилями позмивало з гірських верховин слонів. Ті плавали й сурмили у хоботи, а левенята забиралися на їхні спини.

І щезли у безодні верхів'я гір, і потонули слони та леви, і лише величезний Ноїв ковчег жбурляло хвилями, мов тріску.

Довго носився Ноїв ковчег по хвилях, і не було клаптика землі, ні острівця, лише чорна вода й чорне небо. Іноді глухо грюкне у борт ковчега дерево, видерте з корінням. Принишкне Ной із родиною, принишкнуть звірі, закричить налякана мавпа, та корова покине жувати сіно.

Нарешті згадав Ягве про Ноя та про всіх істот, які були з ним у ковчезі. І послав Ною знамення, що потоп кінчився: над землею засяяла веселка.

Чує Ной: гупнувся ковчег, погойдує його та б'є об каміння. Відчинив Ной вікно, бачить — із води стирчить верхів'я гори Арарат.

Поглянув Ной довкола: вода й вода, кінця їй не видать, усюди каламутна вода на сонці виблискує.

Минуло сім днів.

Випустив Ной чорного ворона. Повернувся ворон: нема берега, ніде відпочити ворону.

Минуло ще сім днів.

Випустив Ной білого голуба. Довго літав голуб, повернувся, сів Ноєві на плече, дзьоб розкрив, оддихатись не може: нема берега, нема гілок на деревах, ніде відпочити голубу.

Ранком ізнов полетів голуб. Довго чекав його Ной. Сонце спустилось у червоні води. Бачить Ной — летить до нього голуб і зелений оливковий листок у дзьобі тримає. Зрозумів Ной, що десь є твердінь.

Відпочив голуб і знову полетів. Довго чекав на нього Ной. Та цього разу не повернувся голуб до ковчега. Почала вода спадати.

Гори обсохли, й пагорби обсохли, на оболонях калюжі блищать на сонці. Потім раптом одринула вода — і земля оголилась.

Одчинив Ной двері ковчега і вийшов на тверду землю із родиною. За ним і всі звірі на землю вийшли, обтрусилися, та й гріються на сонці.

Відпочили звірі та птахи — і розбіглися, розлетілися урізнобіч.

Ной посадив у землю насіння дерев і розкидав по вітру насіння трав.

І знову загойдалася на вітрі ковила у степу, зашелестіли берези листям і в гущавині закувала зозуля.

Побачив Ягве ліси, звірів на галявині, журавлів на болотах, послухав пташині пісні і мовив:

— Ні, не буду більше нищити землю, мало ще люди пожили на землі! Нехай завше опісля зими настає літо й день змінюється ніччю. Нехай навесні люди сіють хліб, а восени збирають урожай! І нехай славиться всяка праця людська!

Переказав Г. СНЄГИРЬОВ
Переклад з російської

Малюнки В. ШИРЯЄВА

Валентина ЗАПОРОЖЕЦЬ

СОНЕЧКОВИЙ СЛОВНИК

СОНЕЧКО ВЕЛИКЕ. ВОНО БІЛЬШЕ ЗА НАШУ ЗЕМЛЮ. ЦЕ — ЗДОРОВЕННИЙ КАВУН І ДРІБНЕНЬКА МАЧИНКА.

ВЕСНА

Сонечко любить весну. Коли приходить весна, воно теплішає і, щоб довше побути з нею, навіть прокидається раніше.

ВІТЕР

Вітер — недобрий. Котить хвилі та лякає Сонечко. А воно ж прийшло до ставка вмиватися!

ДОЩИК

Дощик — це Сонечкові сльози. Воно плаче, коли хмарки не пускають його на землю.

ЗАЙЧИКИ

Коли Сонечко бачить, що дітям сумно, воно пускає сонячні зайчики, і діти граються з ними.

НЕБО

Не плач, Небо! Ось прийде Сонечко, прожене дядька Громища і слізки тобі промінчиками повтирає.

РАЙДУГА

Райдуга — це стежка, якою Сонечко спускається на Землю.

ПРОМІНЧИКИ

Своїми теплими промінчиками Сонечко підганяє навесні неслухняні струмочки до матусі-річки.

СОНЕЧКО БАЧИТЬ УСЕ НА СВІТІ — ХОРОШЕ Й ПОГАНЕ. ОТОЖ НЕ ПУСТУЙ, І СОНЕЧКО ПОХВАЛИТЬ ТЕБЕ.

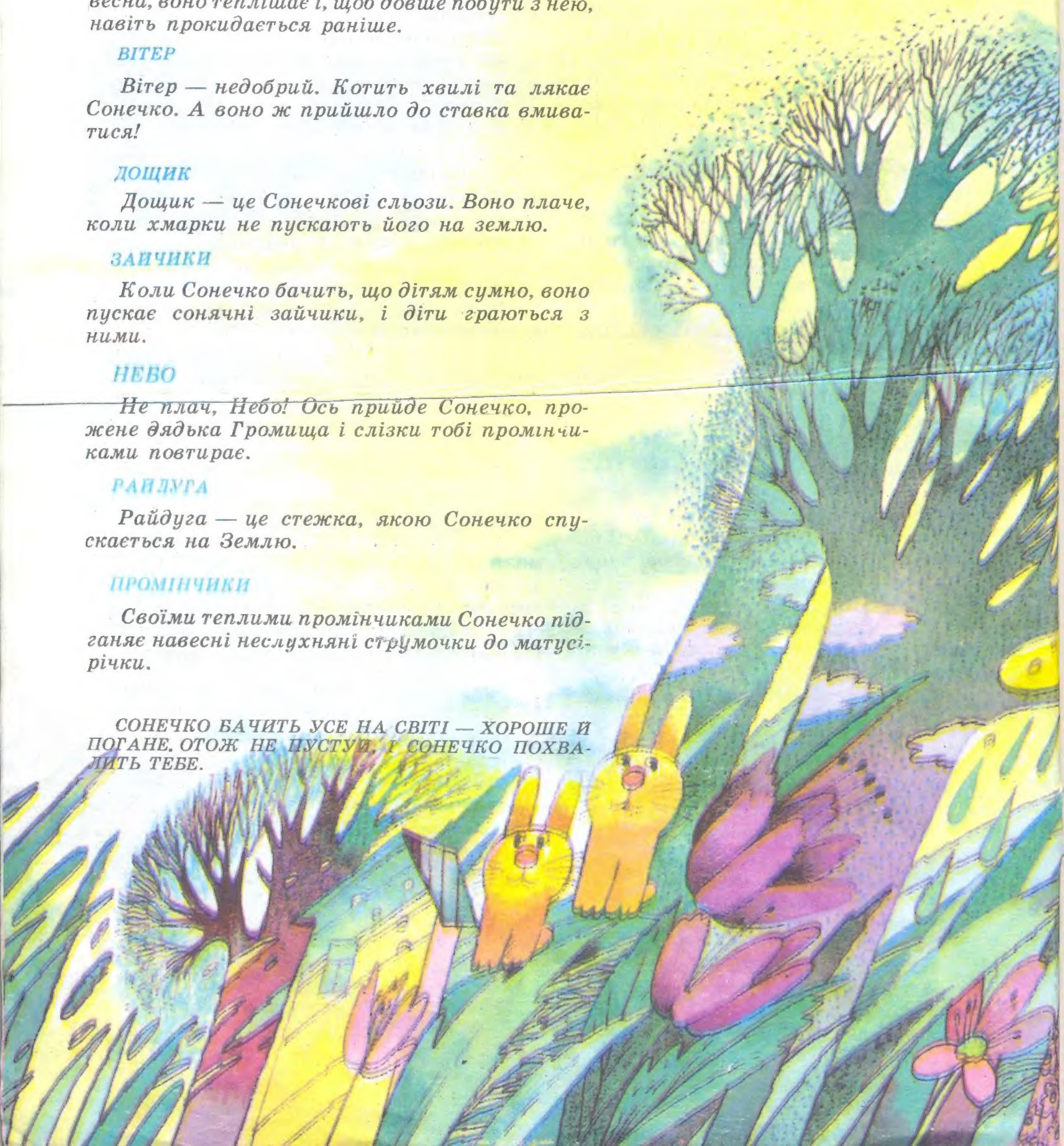

УВАГА! УВАГА! УВАГА!

Як тобі відомо, по всіх усюдах проводять усякі жіночі конкурси, наприклад, на звання «Перша красуня» України чи Австралії або «Кіномодель» Мелітополя чи Константинополя.

Та що там казати!

Навіть журнал «Піонерія» оголосив конкурс на звання «Міс Піонерія — 1990»!..

І тоді я подумав: «Наші читачі — не гірші!» — і тому оголошую

ПЕРШИЙ І ЄДИНИЙ У СВІТІ КОНКУРС

«БАБУСЯ-БАРВІНУСЯ-1990»

Ти тільки вслухайся:

б а б у с я!.. б а б у н е ч к а!.. б а б у с е н ц і я!..

Яке ніжне, красиве, лагідне, пестливе й тепле слово!

А чому?

А тому, що бабуся — це мамина або татова мама; отже, вона:

прожила на світі удвічі більше твоїх мами чи тата, бо вона — їхня мама;

бачила у житті удвічі більше твоїх мами чи тата, бо вона — їхня мама;

і ти, мабуть, удвічі дорожчий для неї, бо ти — дитина її дитини;

бо ти — її онучатко, дівчатко чи хлоп'ятко;

бо ти — її пташенятко, ластів'ятко, козенятко, голуб'ятко, нехай іноді навіть — і телятко чи поросятко;

але ти — її дитиночка-кровиночка,

бо правду кажуть у народі:

діти — це діти, а справжні діти — це онуки!..

Отже,

ЖУРНАЛ «БАРВІНОК» ОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА КРАЩУ БАБУСЮ!

Переможницям конкурсу — а їх буде три! — присвоюється найпочесніше в світі звання:

«БАБУСЯ-БАРВІНУСЯ-1990»

із врученням дипломів, медалей, призів і запрошень у гості до редакції нашого журналу.

Зрозуміло, перемога в конкурсі залежить перш за все від тебе. Ти повинен у своєму листі якнайдокладніше написати про свою бабусю, намалювати її портрет, по можливості вислати її фотографію і закінчити оці речення:

«Моя бабуся — найкраща в світі, тому що вона...»

«Я хотів би, щоб моя бабуся...»

«Коли б моя бабуся попросила, я б для неї...»

Отже, КОНКУРС ПОЧИНАЄТЬСЯ! ЧЕКАЮ НА ВАШІ ЛИСТИ!

Підсумки конкурсу буде підбито в лютому наступного, 1991 року, а прізвища й фотографії — з онучатами! — переможниць конкурсу будуть надруковані в березневому номері «Барвінку» в 1991 році. Твоя бабуся — найкраща в світі! Чи не так? І ти, певно, хотів би побачити її фото в «Барвінку» В такому разі неодмінно нагадай батькам про передплату журналу на наступний рік. А зробити це можна вже зараз.

Твій БАРВІНОК

ЩО ЦЕ?

Вгорі, внизу, кругом!..

Може, це аеродром?
Може, це шумить завод?
Чи іде з піснями взвод?
Чи клекоче десь вулкан?
Чи дракон попавсь в капкан?
Я скажу вам щиросердо:
То у школі
Йде
перерва!

Владлен Каганов

ЗАД...
ЖА...

На галявині ...
горобців. До...
ще 5 ...
Тут не знат...
вискочи...
стрибнув і зловив 1 го...
Як ти гадаєш...
скільки горобців ...

ДВА
(*татарськ...*

Два ледарі побачи...
Один каже:
– Давай потрясемо...
Другий ...
– Ще чого...

діло 10
их прилетіло
робців.
евідки
кіт,
бця.
шилося?
Загадка
Навесні я тебе радую,
влітку прохолоджую,
восени годую,
а взимку грію.
(дерево)
ЛЕДАЧ
народна казка)
в лісі яблуню з яблуками.
блуню, скуштуємо яблук.
аже:
е будемо трусити, лягаймо краще
на землю — яблуко саме до рота впаде.
Лягли, повідкривали роти.
Один каже:
— Якщо яблуко впаде, то його доведеться жувати.
Другий каже:
— Справді. Ходімо ліпше додому.
Малюнок Олени Абесінової

ПОСТУКАЙ У ЧАРІВНІ ДВЕРІ!..

Як тобі, мабуть, відомо, на світі існує така безмежна кількість найрізноманітніших дверей, що навіть важко уявити. Переконаний, що навіть тоді, коли ти схочеш перелічити лише всі ті двері, які зустрічаються тобі,— нічого в тебе не вийде.

Питаєш — чому? Та хоча б тому, що тобі або забракне часу для цього, або не вистачить арифметичних знань, або просто урветься терпець!..

Але поміж усіх дверей на світі існують, так би мовити, двері чарівні. Що маю на думці? Маю на думці Двері — так-так, я не помилився: в даному випадку це слово треба писати лише з в е л и к о ї літери! — котрі привітно й радісно відчиняються кожному, хто любить малювати і наважиться в них постукати...

До таких Дверей належать, як мені здається, і Двері Образотворчої студії Палацу піонерів міста Дніпропетровська.

В ці Двері може постукати і дошкільня, і твій ровесник, і твої старші друзі, та й сам ти.

Не маю сумніву: Двері відчиняться неодмінно, і на порозі тебе стріне гостинна й чуйна хазяйка — Людмила Володимирівна Саннікова, яка вже багато-багато літ оддає кожному гостю свій час, талант і натхнення. Саме тому все, що є за Дверима, дуже скоро стає твоєю другою домівкою.

А поки ти, любий друже, ще не встиг дістатися Дніпропетровська й постукати у згадані Двері студії Палацу піонерів, пропоную тобі зазирнути крізь моє чарівне віконечко до цієї студії та поглянути, що і як там малюють, і поділитися зі мною своїми враженнями.

Твій БАРВІНОК

Малюнки
Іри ЛАХНО, 9 років
Даші ПУСТОВАР, 6 років
Даші СИРГІНОЇ, 7 років
Сергія КАМКІНА, 11 років

місто ДНІПРОПЕТРОВСЬК

Катерина
ІЛІНЧЕВА

Цуцик Мечо*

Коричневуватий, як чорна кава, цуцик Мечо живе в селі Кваківці. О ма, яке смішне село! Та й назва в нього смішна — Кваківці! Хіба може нормальне село та називатися Кваківці? Не Кряківці, не Кумківці, не Гавківці, не Нявківці, а саме — Кваківці! Та вмреш зо сміху!

Цуцик Мечо, однак, знає, чого в села така назва. На нижньому краю села тече річка — прозора та в'юнка річка Глибочка. Обігнувши пагорб, вона тихо-тихо спливає в долину, до розкиданого та задимленого міста, але чи досягає до нього — невідомо. Бо через велике задимлене місто тече інша довга і брудна ріка. Та саме там, де завертає і впадає річка Глибочка, під круглим річковим каменем влаштувала собі на літо дачу баба Квака. Як уже дехто здогадався,

* *Мечо — по-болгарськи ведмедик.*

баба Квака — то найстаріша жаба-скрекотуха, що мешкає під круглим річковим камінцем.

Усі — діти, тварини і пташки — знають, що десь у Глибочці живе баба Квака, але ніхто її не бачив. Надибувала її тут хіба тільки мама цуцика Мечо. І то давненько. Ще коли Мечо був зовсім малим цуценятком — дитиною. Тоді він захворів був на собачий гонконгський грип. Підскочила страшенно висока температура. Мигдалики йому понапухали. Кашляв день і ніч. Бухикав так страшно, що мати переполошилася — ще зірве голос її цуцик, стратить гавкіт, а що то за пес, коли не гавкне? Цуцик, що не дзяволить, то ніякий не цуцик!

Температура не спадала. Не допомагали мікстури і пігулки, не допомагали антибіотики, не допомагали припарки, розтирання і зігрівання. Що робити? Мати Мечо у відчаї. «Як бути, як вилікувати дитину?» — бідкалася вона. Тоді інші собачі матері і нараяли вдатися до бабки Кваки. Та стара, як свята, і знає все...

Мати Мечо сіла край круглого річкового каменя і сиділа три дні і три ночі на сповні місяця. Баба Квака випірнула з води, побачила, як тій боляче, і змилувалася над матір'ю Мечо та й прожебоніла до неї:

— Ліки бувають двох видів...

— Які саме? — скинулася враз мати Мечо.

— Одні знайти легко. То собаче зілля, що росте в холодку під горіхом. Іди й нарви.

— А другі?

— Другі ліки дістати важко. Але вони чарівні.

— Хочу їх знати.

— Цуцикові Мечо треба знайти людину, яка його полюбить. Коли людина любить собаку, собаці добре, а коли й собака любить людину — і людині добре. Затям це,— так прожебоніла баба Квака і зникла. Більше ніхто її не бачив.

Мати Мечо розповідала, що баба Квака насправді ніяка не баба, а русокоса молода красуня, але мало хто їй вірив, бо нікому іншому вона не привиділася. Але ж і справді дуже важко повірити в це, щоб таки русява вродливиця взяла та й сховалася під круглий камінь. Хоча хто його знає... Адже трапляються всякі диза на світі білому.

Пив Мечо три дні зілля по три рази на день і одужав. То було легко. Дуже важко знайти людину, яка саме тебе полюбить. Взявся цуцик напитувати. Чи нема поблизу доброї людини? Питав, питав, ніхто не міг вказати йому на добру людину. І доки питав та розпитував, задерши носа, і відбився від матері. І доки ходив, блукав, то й заблукав.

Кілька днів підряд шукав рідну домівку. Тут вигін і там вигін — а її нема. Блукав Мечо вдень та шукав свою галявину. А вночі недовірливо, боязко позирав на вогники в селі Кваківці. Чи є там добра людина? На третій вечір набрався сміливості, наблизився до крайньої хати на селі. Там лампочка яскріла допізна.

«Тут є людина,— думав собі цуцик.— Може, треба їй собаку?»

— Чи не хочете собаку, який уміє гавкати? — спитався та й заскавулів: — Гаву, гаву, гаву!

З хати вийшла людина.

— Йой!— мовила.— Собача́! І дзяволить! Привіт, Цуцику!

— Гаву, гаву, гаву! — озвалося собача.— Я приблудний цуцик, тому й імені не маю.

— Який ти коричневий, як та кава. Справжній ведмедик — мечо. Я зватиму тебе Мечо. А мене звати Мінчо. Хочеш бути моїм собакою?

— Гаву, гаву, гаву! — продзяволив цуцик Мечо.

Ото так Мечо став собакою у Мінчо. Мечо — собака Мінчо! Хіба не відчуваєте, що це означає?!

І зажили вони щасливо.

З болгарської переклав
В. ДОВЖИК

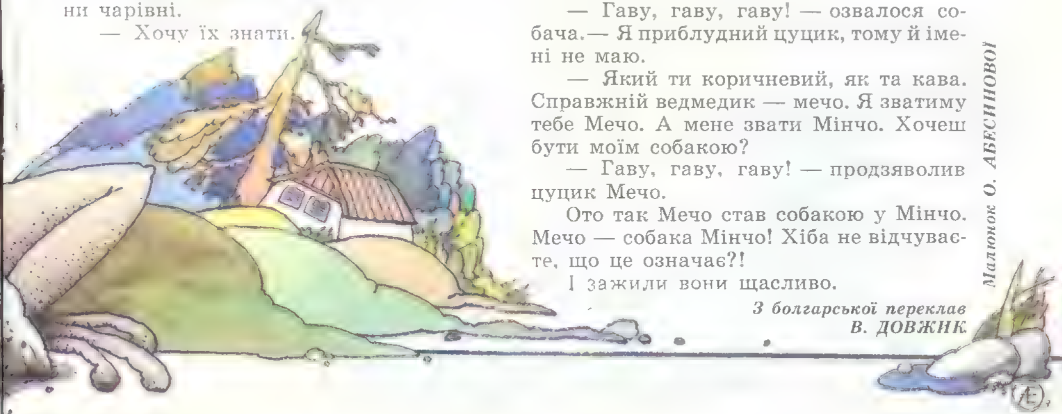

Малюнок О. АБЕСИНОВОЇ

Друзі!

Сьогодні пропонуємо вам добірку народних прислів'їв, у котрих ідеться про книги, розум, знання. В народній творчості ці слова завше мали велику шану. І не випадково порівнюються вони тут зі словами «сонце», «хліб», «друг», «річка»...

Будемо раді, якщо ці перлини народної творчості прислужаться і вам, адже цього місяця святкуємо Тиждень книги.

З ручаїв — ріки, з книжок — знання.
Книга для розуму, що теплий дощик для посівів.
Одна книга тисячі людей навчає.
Дім без книги — день без сонця.
Знання — сонце, книга — вікно.
Книга мала, та серцю люба.
Книга — твій друг, без неї як без рук.
Хто що знає, тим хліб заробляє.
Кожна пригода — до мудрості дорога.
Ми бідні не тим, що нічого не маємо, а тим, що нічого не знаємо.
Світ — школа, біда — вчитель.
Золото без розуму — болото.
Мудрий не все каже, що знає, а дурний не все знає, що каже.
Вчися чужому розуму, та свого не загуби.
Добре того навчати, хто хоче все знати.

Малюнок В. БАРІБИ

Леонід ГЛІБОВ

Бачить — не бачить,
Чути — не чує.
Мовчки говорить,
Дуже мудрує.
Часом захоче —
Правди навчає,
Іноді бреше,
Всіх звеселяє.
Люба розмова,—
Будемо, діти,
З нею довіку
Жити-дружити.
Хто ж то такая
В світі щаслива,
Мудра, правдива
І жартовлива?
Як не вгадали,
Стану в пригоді:
Річ коротенька —
Книжка, та й годі.

Добридень, дорогі друзі!

Повертався я вчора на метро від знайомих. Спустився ескалатором під землю, аж гульк! — мій сусіда, другокласник Юрко. Засмучений такий, очі позападали...

— Що сталося?! — цікавлюся.— Чому так пізно й далеко від дому?

— Та що розказувати!..— здвигнув плечима.— Сам винуватий...— І розповів мені таку історію.

Повернувся Юрко із школи додому вчасно. Перехопив щось із їжі — і до книжки: дали знайомі лише на день прочитати. І тільки-но перегорнув найцікавішу сторінку, аж тут — дзвінок у двері.

Відклав неохоче книжку, пішов одчиняти. А на порозі Мишко стоїть, приятель його.

— Привіт! — каже Мишко.— Оце надумав до тебе завітати.

Засумував Юрко — книжка дуже цікава, а Мишко, щиро кажучи, нудний трохи. І вирішив Юрко позбутися приятеля.

— Мені те...— почав вигадувати.— Ну, того... до бабусі негайно треба! — знайшовся нарешті.

— То сходи, а я почекаю,— відповів Мишко.

— Та вона страшенно далеко живе! Аж... аж... на іншому кінці міста, от! — вигадує далі Юрко.— Спершу треба на метро, тоді на трамваї, а там іще й автобусом!

— От і чудово! — зрадів приятель.— Я з тобою прокатаюсь — удвох веселіше. А в дорозі й зіграти можна! — І видобув із кишені мініатюрні шахи, з якими, мабуть, і вночі не розлучався — під подушку клав.

Що тут робити?.. Ніяк од гостя небажаного не відчепитися.

Довелось і в трамвай сідати, а там і в автобус. Ускочив у перший-ліпший — та й ходу! І завіз автобус його хтознакуди... Спасибі, добрі люди підказали, як до метро дістатися.

— Сумна історія,— поспівчував я.

— Та нічого веселого...— зітхнув Юрко.— Книжку так і не прочитав, лише час ізгаяв...

— Сумна з інших причин,— додав я.— Мабуть, треба було по-іншому чинити, коли не маєш часу чи бажання гостей приймати...

А як ви, друзі, думаєте: що трѐба було зробити Юркові?

Напишіть мені — чекатиму на ваші листи.

До нових зустрічей!

Ваш професор МАКІВКА

ЗВІДКИ ПРИХОДЯТЬ СЛОВА?

АЗ, БУКИ І БУКВИ

З чого починається навчання? Кажуть, що навчання починають «з азів». А що це таке? «Аз» — це перша буква абетки — буква «а».

Абетка, азбука, алфавіт... Знайомі слова, правда? Означають вони те саме: це літери у певному, усталеному порядку. А навіщо тоді аж три назви, коли це те саме? Але ж назви не однакові, тому до них треба придивитися уважніше.

Абетка — це А-Бе-тка, а що таке «а», «бе»? Це перші дві літери, саме так ми їх вимовляємо: *а, бе, ве, ге...* А чому не *а, б, в, г ?* Бо так вимовляти важко, незручно. От спробуйте замість *бе, пе, ве, ге, де* підряд вимовити: *б, п, в, г, д...* Кожного разу доводиться повітря набирати в груди, а потім виштовхувати його разом з буквою. Тому люди здавна почали придумувати для букв назви, щоб їх легше було запам'ятовувати і вимовляти.

У слов'ян колись дві перші літери звалися *аз* і *буки*. Звідси *азбука*.

Називати букви повними іменами, щоб їх легко було запам'ятовувати, почали не стародавні греки. Першими були фінікійці — сусіди греків. Їх перша літера абетки була схожа на голову бика. От і назвали вони її *алеф* — «бик». Друга літера була схожа на будиночок. Вони назвали її *бет* — «дім».

Греки свою абетку запозичили у фінікійців. Узяли вони й назви двох літер, хоч і не знали значення слів *алеф* і *бет*. Пізніше ці назви змінилися, от і вийшли з *алеф — альфа,* з *бет — бета, віта.* А ще пізніше альфа і віта, склавшись, дали алфавіт.

Слово *буки* — слов'янська назва літери «б» — нагадує одне дуже знайоме слово — буква. Чи вони не родичі часом? І чиї ж вони, ці слова? Слово *буки* прийшло до нас від германців. Означало воно у них і «букове дерево», і «дощечка з бука, на якій писали», і «літера, вирізана на буковому брусочку». У нас слово буки спочатку було лише назвою літери «б», а пізніше *буквою* — назвою будь-якої літери.

Рубрику веде доктор філологічних наук,
професор А. П. КОВАЛЬ

Малюнок М. ЄМЕЛЬЯНОВА

ХТО ПРО ОЧІ ДБАЄ, ТОЙ ГОРЯ НЕ ЗНАЄ

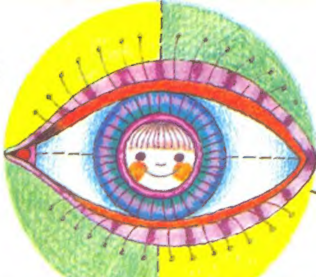

Дорогі друзі!

Вам, школярам, доводиться чимало читати не тільки під час занять, але й після школи. Щоб ваші очі якомога менше стомлювалися, пропонуємо вправи професора Е. С. Аветисова.

Як і всякий інший вид гімнастики, вправи для очей можуть стати корисними тільки при умові правильного і систематичного їх виконання.

Гімнастичні вправи повинні тривати 5—10 хвилин, один раз на день, краще вранці, впродовж 15—30 днів. Вправи, що входять до комплексу, треба час від часу міняти.

ВПРАВА I. Виконується сидячи. Міцно заплющити очі на 3—5 секунд, а тоді розплющити на 3—5 секунд. Повторити 6—8 разів.

ВПРАВА II. Виконується сидячи. Швидке кліпання протягом 1—2 хвилин.

ВПРАВА III. Виконується стоячи. 1 — дивитися вдалечінь прямо перед собою 2—3 секунди; 2— поставити палець руки по середній лінії обличчя на відстані 25—30 см від очей; 3— перевести погляд на кінчик пальця і дивитися на нього 3—5 секунд; 4— опустити руку. Повторити 10—12 разів.

ВПРАВА IV. Виконується стоячи. 1 — витягнути руку вперед; 2 — дивитися на кінчик пальця витягнутої руки, розміщеної по середній лінії обличчя; 3— повільно наближати палець, не відводячи від нього очей до появи двоїння. Повторити 6—8 разів.

ВПРАВА V. Виконується сидячи. Заплющити повіки, масажувати їх за допомогою кругових рухів пальця. Повторити протягом 1 хвилини.

ВПРАВА VI. Виконується стоячи. 1— поставити палець правої руки по середній лінії обличчя на відстані 25—30 см від ока; 2— дивитися двома очима на палець 3—5 секунд; 3— прикрити долонею лівої руки ліве око на 3—5 секунд; 4— забрати долоню, дивитися двома очима на кінчик пальця 3—5 секунд; 5— поставити палець лівої руки по середній лінії обличчя на відстані 25—30 см від очей; 6 — дивитися обома очима на кінчик пальця 3—5 секунд; 7 — прикрити долонею правої руки праве око на 3—5 секунд; 8 — забрати долоню, дивитися двома очима на кінчик пальця 3 — 5 секунд. Повторити 5—6 разів.

Сліди ведуть у невідоме

Любі друзі! З ваших листів бачимо, що ви добре розібралися з планом лабіринту. Дякуємо вам за допомогу! Отже, маршрут на плані намічено, і Барвінок може вирушати у небезпечну подорож...

1
2
3
4
5

—Це витівки гномів! Не поспішай! Добре подумай, який мотузок висмикнути!..

Як бачите, друзі, шлях до діда Мудрила був і справді нелегким, але Барвінок з допомогою бабиного котика успішно здолав усі труднощі. В пригоді стала і добра порада гостинного привида.

Маємо надію, що ви розшифрували загадку і підказали Барвінку, який номер мотузка слід було вибрати.

Малюнок В. ШИРЯЄВА

20 к. Індекс 74022

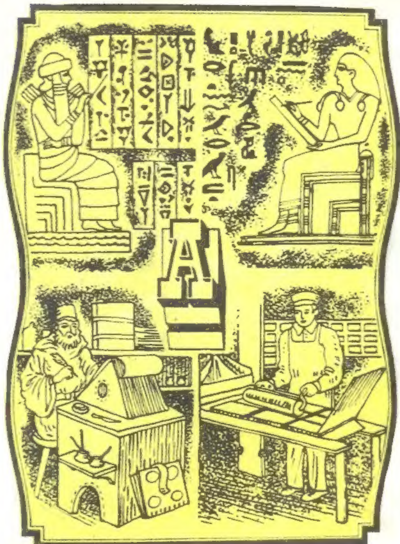

Життя книги поміж людьми від найдавніших часів і дотепер... Де, коли, чому народилася перша книжка?.. Яку шану мало друковане слово у Київській Русі?.. Чим була книжка для ваших ровесників сто років тому і що нового відкриває вона вам сьогодні?.. Про все це, друзі, ви дізнаєтесь не з телепередачі, не з екрана кінотеатру і навіть не в комп'ютерній грі, а, звичайно ж, прочитавши нову книжку видавництва «Веселка» «Твій друг — книга».

І варто додати, що видавці добре подбали, аби ця книжка стала для вас справжнім другом. Адже зібрані тут вірші, оповідання, п'єси, мудрість давня і сучасна не тільки збагатять ваші знання, але й допоможуть вам у приготуванні до багатьох шкільних свят.

Ваш БАРВІНОК

БАРВІНОК • БАРВІНОК • БАРВІНОК • БАРВІНОК • БАРВІНОК

ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Журнал нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР

Видається українською та російською мовами.
Засновано в 1928 році.
Виходить раз на місяць.
Київ, «Молодь».

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации им. В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке).

Издаётся на украинском и русском языках. Основан в 1928 году.
Выходит ежемесячно.
Киев, «Молодь».

Полиграфкомбинат ЦК ЛКСМ Украины «Молодь» ордена Трудового Красного Знамени издательско-полиграфического объединения ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия».

Адрес редакции и полиграфкомбината: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44.
Тел. 211-06-80, 211-04-98.

Здано до набору 25.12.89. Підписано до друку 26.01.90. Формат видання 60×90 1/8.
Папір офсетний № 1 .Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3. Умовн. фарбовідб. 12,0. Обліково-видавн. арк. 3,59. Тираж 324500 Зам. 9—604. Ціна 20 к.

Поліграфкомбінат ЦК ЛКСМ України «Молодь» ордена Трудового Червоного Прапора видавничо-поліграфічного об'єднання ЦК ВЛКСМ «Молодая гвардия».
Адреса редакції і поліграфкомбінату: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44. Тел. 211-06-80, 211-04-98.

Текст набрано із застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».